EAST OFFICE
OF FINNISH INDUSTRIES

Eteläranta 10
00130 Helsinki, Finland

Romanov pereulok, 4
125009 Moscow, Russia

Mikko Hietikko
Analyst

+358 50 511 5919
mikko.hietikko@eastoffice.fi

Muistio

26.9.2017

TYÖ- JA ELINKEINOJAOSTON KUULEMISTILAISUUS
keskiviikko 27.9.2017 klo 09:00 / HE 106/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018
https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+106/2017
Teema: Pl 32 / Venäjälle suuntautuva vienti - ajankohtaiskatsaus; kehittämishaasteet

1 Suomen vienti Venäjälle ja sen tulevaisuudennäkymät

Suomen tavaravienti Venäjälle kääntyi kasvuun vuoden 2016 aikana. Viennin positiivinen käänne johtui suurelta osin öljyn hinnan kääntymisestä nousuun vuoden 2016 alussa ja tästä seuranneesta ruplan kurssin vahvistumisesta. Suomen Tullin tilastojen mukaan kesäkuussa 2017 Suomen Venäjän -viennin 12 kk summa oli 8,2 % korkeampi kuin 12 kk summa vuoden 2016 kesäkuussa. Suomen tavaravienti Venäjälle oli viimeksi raportoidun vuoden aikana samalla tasolla kuin marraskuuta 2015 edeltäneiden kahdentoista kuukauden aikana. Euromääräisesti tämä oli yhä 40 % alle vuoden 2013 tason.

Edustamamme suomalaiset suuryritykset ovat kysyttäessä arvioineet myyntinsä Venäjällä kehittyneen kohtalaisesti viimeisten kahdentoista kuukauden aikana. Tulevien kahdentoista kuukauden aikana edustamamme yritykset odottavat myyntinsä kehittyvän hieman viimeisten kahdentoista kuukauden toteutumaa paremmin. Myynnin kehityksen Venäjällä odotetaan kuitenkin selvästi jäävän muita markkinoita heikommaksi tulevien kahdentoista kuukauden aikana.

Lähivuosina ei ole odotettavissa laajalti oletettuja negatiivisia shokkeja Venäjän talouteen. Energian ja raaka-aineiden osuus Venäjän omasta viennistä tulee jatkossakin olemaan määräävä. Mahdolliset muutokset energian ja raaka-aineiden hinnoissa heijastuvat edelleen voimakkaasti Venäjän vientituloihin ja sitä kautta Venäjän mahdollisuuksiin tuoda tavaroita ja palveluja. Toisaalta pidämme mahdollisena, että keväällä 2018 Venäjällä järjestettävien presidentinvaalien jälkeen maassa käynnistetään rakenteellisia uudistuksia, joilla voi olla Venäjän talouteen ja tuontikysyntään positiivinen vaikutus.

Venäjä on viime vuosina pyrkinyt edistämään omaa teollisuuttaan niin kutsutulla tuonninkorvausohjelmalla. Olemme kuulleet yrityksiltä tuonninkorvausohjelman usein haittaavan myös suomalaisten yritysten vientiä Venäjälle. Vienti on hankaloitunut leimallisesti niiden yritysten kohdalla, jotka harjoittavat pelkkää vientiä ilman tuotannollista toimintaa Venäjällä. Kotimaista tuotantoa suositaan kuulemamme mukaan usein tuonninkorvausohjelman hengessä myös tilanteissa, joissa rajoituksia tuonnille ei ole määrätty. Laajassa mittakaavassa tuonninkorvausohjelman tehokkuudesta tuonnin suhteellisen osuuden vähentämisessä ei ole vielä evidenssiä.

2 Kehittämishaasteet

2.1 Viennin rahoitus

Viennin kehittämisen kannalta haluamme tärkeimpänä nostaa esiin haasteet viennin rahoituksessa. Käsittääksemme etenkin pienten yritysten on usein hankalaa houkutella rahoitusta pankeista pienille vientihankkeilleen, joissa pankkien kiinteät kustannukset kasvavat merkittäviksi.

Finnveran rahoitus Venäjän kaupassa toimii varsin hyvin. Tämä tosiasia on erinomainen esimerkki siitä, miten tukitoiminnoissa voidaan sopeutua uusiin tilanteisiin. Käsittääksemme Finnveralla olisi valmius myös kasvattaa rahoitustaan Venäjällä, mikäli liikepankit olisivat valmiita kasvattamaan omaa lainanantoaan vastaavasti. Finnveralla on siis olemassa jo hyviä tuotteita, mutta toiminnan laajentamista rajoittaa liikepankkien suhteellinen riskinottohaluttomuus.

Tällä hetkellä olemassa olevien tuotteiden lisäksi Finnveran kautta on aiemmin ollut haettavissa TEM:in kansainvälistymistuki pk-yritysten Venäjä-hankkeisiin. Määräraha tälle on päättynyt käsittääksemme vuonna 2016. On erittäin tärkeää saada määrärahalle jatkoa tuleviksi vuosiksi. Asia on erityisen ajankohtainen nyt, kun markkinatilanne Venäjällä on taas parantumassa ja suomalaisen yritysten mielenkiinto on kasvamassa. Vuosittain kyseisellä määrärahalla on aiemmin rahoitettu keskimäärin 20 pk-yritysten Venäjän hankkeiden esiselvitystä ja varsinaista hankeselvitystä.

Lisäksi Finnveran vientiluottojen, - takuiden ja muiden nykyisten rahoitusmuotojen täydennykseksi kaivataan etenkin venäläisten asiakkaiden maksuvalmiutta parantavia puiteluottoja. Vastaavaa toimintaa harjoittavat mm. kiinalaiset ja muutamien EU-maidenkin toiminta ainakin näyttää tältä.

Tarkoitus olisi siis koota ja keskittää kaikki riskit muutamalle luottokelpoiselle instituutiolle Venäjällä ja solmia heidän kanssaan raamisopimus suomalaisen viennin tukemiseksi. Tarkoitus ei siis ole rahoittaa venäläistä pankkijärjestelmää, vaan ikään kuin korvamerkitä venäläisen yrityksen ostajaluotot koskemaan vain suomalaisia tuotteita tai palveluita. Raamisopimuksen mukaisesti kaupan rahoitus tapahtuu suomalaisen luottolaitoksen, venäläisen pankin ja lopulta venäläisen ostajan välillä. Käsittääksemme voimassa olevat sanktiot eivät tällaista toimintaa estä.

2.2 Maksuliikenne

Venäjän rahoitussektorille asetetut pakotteet ovat kuulemamme mukaan aiheuttaneet merkittäviä ongelmia maksujen välityksessä. Kaupankäynti on hankaloitunut erityisesti sellaisten venäläisten yritysten kanssa, joiden hallintoelimien jäseniä vastaan on nostettu henkilöpakotteita. Pankit ovat kieltäytyneet välittämästä tällaisilta yrityksiltä tulevia maksuja, noudattaen korkean varovaisuuden periaatetta. Rahaliikenne voi siis katketa ilman, että liiketoiminta on pakotteiden rajoittamaa.

2.3 Venäjän -kaupan osaamisen ja korkean tason suhteiden ylläpito

Viime aikoina on toistuvasti noussut esiin huoli Venäjän -kaupalle olennaisen osaamisen kehittymisestä Suomessa tulevaisuudessa. Valtion tuki Venäjän -kaupan koulutukselle ja venäjän kielen osaamisen edistämiselle on toivottavaa. Suomalaisten asiantuntijoiden venäjän kielen ja kulttuurin osaamistason laajentamiseksi ja parantamiseksi on jo ehdotettu nuorten ammattilaisten harjoittelijavaihdon helpottamista. Tietojemme mukaan tästä on toimitettu kirje Suomen ja Venäjän välisen talouskomission Suomen -puheenjohtajalle Ministeri Kai Mykkäselle.

Haluamme nostaa esiin korkean tason poliittisen yhteydenpidon merkityksen. Suomen ja Venäjän välisen talouskomission puheenjohtajien säännölliset tapaamiset ovat tärkeä yhteydenpidon muoto. Kokemuksemme perusteella yrityksille on usein ollut konkreettista hyötyä ylätason poliittisen dialogin yhteydessä syntyneistä ratkaisuista.